

Lyhyt katsaus Ogasawara-koulukunnan historiaan

Japanissa ei ole mitenkään harvinaista, että jollakin perheellä on sukujuuret, jotka ylettyvät liki tuhat vuotta historiassa taaksepäin. Varsin tavallista tämä on etenkin hoviaateli- ja tunnettujen sotilassukujen keskuudessa. Viimeksi mainittujen sukujen edustajat saattoivat jo varhain erikoistua johonkin sotilasammattiin kuuluvaan osa-alueeseen. Historian kuluessa syntyi näiden perheiden nimeä kantavia koulukuntia (*ryūha*), jotka ovat elinvoimaisia vielä tänäkin päivänä. Yksi tällainen tunnettu suku on Ogasawara, joka on erikoistunut jousiammuntaan – erityisesti ratsastusjousiammuntaan (*yabusame*) – sekä japanilaisen perinteisen etiketin (*reihō*) opetukseen. Suomessa nähtiin ensi kertaa Ogasawara koulukunnan esittämiä jousiammuntaseremonioita (*yabusame* ja *omato-shiki*) vuonna 2014 tapahtuneen menestyksekkään vierailun yhteydessä. Suomen ja Japanin diplomaattisuhteiden 100-vuotisjuhluvuonna 2019 Ogasawara koulukunta tulee vierailunsa aikana esittämään *hikime* ja *momote-shiki* (katso alla) jousiammuntaseremoniat suomalaiselle yleisölle. Vierailua johtaa Ogasawara-suvun 31. päämies Ogasawara Kiyotada.

Ogasawara-suvun historia

Ogasawara-suvun historia juontaa juurensa kuuluisasta Minamoto-suvusta. Prinssi Minamoto Tsunemoto oli keisari Seiwan pojanpoika sekä erinomainen jousiampuja ja ratsastaja. Hänen jälkeläisensä Minamoto Tomitsu kunnostautui *Gempei*-sodissa (1180-1185) ja sai korkean viran keisari Takakuran hovissa. Hänen poikansa Nagakiyo (1162-1242) oli ensimmäinen, joka alkoi kantaa nimeä Ogasawara nykyisessä Yamanashin prefektuurissa sijaitsevan kotikylänsä mukaan. Nagakiyo palveli ensimmäisen Kamakura-shogunin Minamoto no Yoritomon alaisuudessa opettaen hänelle jousiammuntaa ja ratsastustaitoa. Näin Ogasawara-ryū (koulukunta) jo varhain saavutti kuuluisuutta ja mainetta.

Mutta vasta Sadamune (1294-1350), 7. Ogasawara-sukupolven edustaja, liitti etiketin ja jousiammuntaseremonioiden opettamisen Ogasawara-koulukunnan ohjelmistoon. Sadamune palveli keisari Godaigon hovissa ja tämä keisari piti tärkeänä etiketin opettamista sotilasluokalle (*bushi*) Kamakura-kauden (1192-1333) pitkien sisällissotien jälkeen. Sadamune jatkoi shogun Ashikaga Takaujin opettajana Kamakura-kautta seuranneella Muromachi-kaudella. Hänen jälkeläisensä Ogasawara Nagahide (1366-1442) kodifioi Ogasawara-ryun silloiset opetukset teokseensa *Sangi ittō ōsōji* (Kolme hyödyllistä asiaa), nimittäin ratsastustaito (*bajutsu*), jousiammunta (*kyūjutsu*) ja etiketti (*reihō*). Tämän teoksen hän omisti shogun Ashikaga Yoshimitsulle.

Liki sata vuotta 1500-luvulla kestäneen sisällissodan aikana, joka Japanin historiassa tunnetaan nimellä *senroku jidai* (taistelevien valtakuntien aika), Ogasawara-perheelle annettiin tehtäväksi suojella Shinanon provinssia. Näissä taisteluissa Ogasawaran klaani muun muassa kävi taistelua kuuluisaa lääninherra Takeda Shingeniä vastaan. Tästä hyvästä Ogasawara-perhe pääsi tulevan Japanin hallitsijan shogun Tokugawa Ieyasun suosioon. Ieyasun vasalli Ogasawara Sadayoshi (1546-1595) sai tehtäväkseen tutkia vanhoja, osaksi jo unohduksiin joutuneita perheen käsikirjoituksia. Hän kodifioi löytönsä pojalleen Hidemasalle (1569-1615) seitsemässä volyymissä. Nämä teokset sisälsivät samuraille tarkoitettuja etikettioppeja.

Tässä yhteydessä voidaan myös mainita, että perimätiedon mukaan Ogasawara Sadayori olisi vuonna 1593 löytänyt noin 800 kilometrin päässä Tokiosta etelään sijaitsevan saariryhmän, jolle annettiin nimeksi Ogasawara-jima. Tänä päivänä saariryhmä tunnetaan paremmin nimellä Bonin-saaret.

Kun ratkaiseva kesäkampanja Toyotomi Hideyoria vastaan huipentui vuonna 1615 taisteluun Ōsakan linnasta, Hidemasa ja hänen poikansa Tadanaga menettivät tässä taistelussa henkensä. Tästä uhrauksesta kiitollisena voitokas Tokugawa Ieyasu antoi Ogasawaralle Hariman provinssissa sijaitsevan Akashin läänityksenä. Kyseessä ei ollut kovin iso läänitys: sen vuotuinen verotusarvo oli 120.000 kokua riisiä (vastaa noin 21,6 milj. litraa riisiä). Myöhemmin Ogasawara-perhe sai hallintaansa Kokuran läänin (Buzenin provinssi), jonka verotusarvo oli 150.000 kokua.

Tässä vaiheessa Ogasawara-suku oli hajonnut viiteen päähaaraan, jotka kaikki käyttivät nimeä Ogasawara. Heillä oli Tokugawa-kaudella erisuuruisia läänityksiä (*han*) hallittavana.

Koko Tokugawa-periodin aikana (1600-1868) Ogasawara-suvun päähaara toimi Tokugawa-shogunien jousiammunta- ja etiketinopettajana. Osa vanhoista opeista oli kuitenkin tässä vaiheessa joutunut unohduksiin, ja näin ollen 8. Tokugawa-shogun Tokugawa Yoshimune (1684-1751) määräsi Ogasawara Hibei Tsuneharun (1666-1747) tutkimaan ja uudelleen kodifioimaan Ogasawara-koulukunnan oppeja. Hänen kirjoituksensa muodostavat perustan tämän päivän Ogasawara-koulukunnan jousiammunta- ja etikettioppeille. Vuonna 1862 Ogasawara-perheen 28. päämies Kiyokane sai shogun Tokugawa Iemochilta tehtävän organisoida silloisen keisari Iemochin siskon, prinsessa Kazunomiyan häät. Vuonna 1879 Ogasawara-ryu esitti yabusamea keisarillisessa palatsissa keisari Mutsuhitolle (*Meiji-tennō*). Tällä tavalla Ogasawara-koulukunnan opetukset levisivät Meiji-restauraation jälkeen (1868) vähitellen myös samurailuokan ulkopuolelle. Näin ollen Ogasawara-koulukunnasta tuli Meiji-kaudella (1868-1912) Japanin johtava perinteistä etikettiä opettava koulukunta, jonka oppeja myös keisarillinen huone seuraa. Kun samurailuokka lakkautettiin vuonna 1876, Ogasawara-perheen päähaaran silloiselle päämiehelle myönnettiin kreivin arvonimi.

Vuonna 1880 Ogasawara Kiyokane perusti etiketin (*Ogasawara ryū reihō*) opettamista varten koulun, joka oli avoin myös tavalliselle yleisölle. 1900-luvun alussa yabusame-perintöä elävöitiin järjestämällä yabusame-näytöksiä ja rituaaleja muun muassa Tsurugaoka Hachimangu, Nikkō Tōshōgū ja Kasama Inari -pyhäköissä.

Ogasawara-koulukunta tänään

Tätä nykyä Ogasawara-ryūta johtaa koulukunnan 31. päämies Ogasawara Kiyotada, joka on syntynyt vuonna 1943. Hän on esiintynyt erittäin aktiivisesti ympäri Japania tehdessään Ogasawara-koulukunnan toimintaa tunnetuksi.

Ogasawara-ryūn toimintaan kuuluvat tänä päivänä seuraavat seremoniaaliset ja opetukselliset toimintamuodot:

Jousiammunta (kyūjutsu)

Ratsastusjousiammunta (kisha)

Yabusame on ainoa *kisha*-tyylinen jousiammuntamuoto, joka on säilynyt meidän päiviimme saakka. Yabusame tapahtuu suoralla, noin 300 metriä pitkällä radalla, johon on vasemmalle puolelle asetettu kolme maalia. Ratsastajat (*ite*) laukkaavat pitkin rataa ja pyrkivät saamaan osuman kaikkiin kolmeen maaliin.

Jousiammunta jalan (hōsha):

Normaalin *kyūdōn* eli jousiammunnan lisäksi Ogasawara-ryū suorittaa ympäri vuoden seuraavat jousiammuntaan liittyvät seremoniat:

Hikime: seremoniallinen jumalten miellyttämiseksi suoritettu jousiammunta, jossa käytetään viheltäviä ääntä pitävää punaisenväristä nuolenkärkeä (*kabura-ya*). Nuolen viheltävä ääni katsotaan karkottavan pahat henget ja tämä seremonia suoritetaan yleensä muiden seremonioiden alkuun. Nuolen kärki on valmistettu keisaripuusta (*pawlonia*) ja nuolen sulat haukan tai kurjen sulista.

Omato-shiki: shintō-uskontoon liittyvä puhdistusseremonia, jonka tarkoituksena on karkottaa pahat henget. Tämän tärkeän seremonian saavat suorittaa ainoastaan kaikkein kokeneimmat jousiampujat. Maaleina ovat isokokoiset taulut. Seremonian tarkoitus on miellyttää jumalia ja sillä tavalla edistää hyvinvointia valtakunnassa. *Omato-shiki* seremonia esitettiin Ogasawara koulukunnan toimesta Suomessa ensi kertaa Suomenlinnassa vuoden 2014 Yabusame-esitykseen liittyen.

Momote-shiki: tämä on shintō-seremonia, jossa kaksi viidestä jousiampujasta koostuvaa ryhmää ampuu vuorotellen nuoliaan isoon kankaalle piirrettyyn pyöreään maaliin. Alun perin jokainen ampuja ampui 20 nuolta mutta nykyään ammutaan yleensä vähemmän nuolia. Ampujat ampuvat nuolensa rytmikkäästi peräkkäin riviin asennettuna maaliin päin. Ampumasuunnasta katsottuna oikeanpuoleinen ampuja aloittaa.

San-san-ku tebasami-shiki: tällä monimutkaisella rituaalilla avattiin muinoin jousiammuntavuosi. Siihen osallistuu suuri määrä jousiampujia, jotka ampuvat nuolia eri tarkoin määritetyiltä etäisyyksiltä.

Kusajishi-shiki: tässä seremoniassa ammutaan kohti kaurista muistuttavaa maalia. Tämän seremonian alkuperästä kerrotaan että Yoritomo Minamoto oli erään metsästyksen jälkeen niin pettynyt soturiensa huonosta jousiammunnasta että hän määräsi heidät harjoittelemaan tällaista maalia käyttäen.

Etiketti (*reihō*)

Ogasawara-koulukunnan nykyisin opettamat etikettisäännöt perustuvat samurai-luokan Edo-kauden aikana omaksumiin käyttäytymistapoihin, jotka tietenkin on sovellettu moderniin elämään. Etikettiin kuuluvat kaikki jokapäiväisessä elämässä tarvittavat tiedot ja taidot kuten:

- tervehtimissäännöt, etenkin oikeat kumartamistavat
- oikea tapa kävellä ja istua
- käyttäytyminen kotona ja vieraillessa
- miten aukaista ja sulkea japanilainen liukuovi (*shōji*)
- miten käyttäytyä ruokaillessa ja miten tarjota teetä
- lahjojen antaminen ja lahjojen kääriminen lahjapaperiin
- asusteiden kantaminen ja vaatekappaleiden taittaminen säilytystä varten

Tämän lisäksi annetaan opetusta käyttäytymisestä vihkiäisissä ja hautajaisissa sekä vierailtaessa temppeleissä – mainitakseni vain muutamia Ogasawara-koulukunnan opetukseen liittyviä aiheita.

Ronny Rönqvist

Japnilaisen Kulttuurin Ystävät ry puheenjohtaja

Lisätietoja:

Tuottaja Heikki Mäenpää

“Japan Finland 100 Spirit of Samurai 2019 Helsinki”

gsm 050 5644777, info@spiritofsamurai.com